

Monika Krajewska
Toruń

LABORATORIUM TŁUMACZENIOWE W SEMESTRALNEJ PIGUŁCE (PROPOZYCJE DYDAKTYCZNE)*

Zarys treści: Przedmiotem refleksji w niniejszym artykule jest zagadnienie nauczania przekładu ustnego. Przedstawiono w nim propozycje ćwiczeń przeprowadzanych w ramach laboratorium przekładowego, przedmiotu zamykającego blok translatoryczny oferowany studentom filologii rosyjskiej UMK. Zajęcia podzielone są na trzy części, poświęcone odpowiednio przekładowi *a vista*, tłumaczeniu konsekutywnemu i symultanicznemu. W przypadku każdego rodzaju przekładu po krótkim wprowadzeniu teoretycznym wdrażane są stosownie dobrane ćwiczenia, obejmujące etap przygotowawczy i właściwy. W artykule zwrócono ponadto uwagę na typy błędów, rolę korekty i komentarza oraz na aspekt psychologiczny w procesie nauczania przekładu ustnego.

Tłumaczenie ustne to ćwiczenia, które prowadzone są w semestrze letnim na drugim roku studiów uzupełniających. Tym samym zamykają blok translatoryczny oferowany studentom filologii rosyjskiej UMK. Po doświadczeniu zdobytym w trakcie zajęć poświęconych przekładowi pisemnemu (m.in. techniki przekładu, tłumaczenie tekstów literackich, medialnych, specjalistycznych¹) studenci, wyposażeni w wiedzę teoretyczną (m.in. teoria przekładu, technika i organizacja warsztatu tłumacza, wstęp do przekładoznawstwa, kulturowe aspekty przekładu²), stykają się z całkiem nowym wyzwaniem –

* Niniejszy tekst stanowi przetłumaczoną i uaktualnioną wersję artykułu Krajewska 2011.

¹ Tłumaczenie tekstów literackich, tłumaczenie tekstów medialnych oraz tłumaczenie tekstów specjalistycznych to przedmioty, które pojawiły się w ofercie dydaktycznej w roku akademickim 2012/2013.

² Wstęp do przekładoznawstwa, kulturowe aspekty przekładu to przedmioty, które pojawiły się w ofercie dydaktycznej w roku akademickim 2012/2013.

tłumaczeniem, w którym zdani są jedynie na siebie, w którym znajomość języka i danego zagadnienia nie gwarantują pełni sukcesu, w którym muszą wykazać się podzielnością uwagi i umiejętnością walki ze stresem.

Semestralny cykl spotkań podzielony jest na trzy części, uwzględniające trzy typy tłumaczenia ustnego – tłumaczenie *a vista*, tłumaczenie konsekwtywne i tłumaczenie symultaniczne. Proponowane i realizowane ćwiczenia stanowią bazę, która może być traktowana jako punkt wyjścia do późniejszego samodzielnego treningu. W programie nauczania znajdują się materiały o różnym stopniu trudności, obejmujące swym zakresem teksty prawne, handlowe, naukowe, techniczne, dotyczące gospodarki, środowiska naturalnego, aktualnych wydarzeń.

Rozpoczynamy od tłumaczenia określanego jako forma pośrednia między tłumaczeniem pisemnym i ustnym, a mianowicie od tłumaczenia *a vista*³. Pojęcie to (*a vista*, *a prima vista*) oznacza ‘na pierwszy rzut oka’. W terminologii muzycznej jest to pierwsze wykonanie danego utworu bez wcześniejszego zaznajomienia się z zapisem nutowym, w przekładzie – tworzenie bez uprzedniego przygotowania innojęzycznej wersji, przy założeniu, że komunikat wyjściowy ma postać pisemną, a komunikat docelowy – ustną (tłumacz czyta tekst w jednym języku i na bieżąco produkuje jego innojęzyczny wariant).

Van Hoof jako jeden z pierwszych spróbował zdefiniować przekład *a vista* – opisał go jako odmianę tłumaczenia synchronicznego, podczas którego tłumacz bezpośrednio lub za pomocą mikrofonu przekazuje w innym języku treść nieznanego wcześniej pisemnego komunikatu. Również Herbert scharakteryzował go jako rodzaj tłumaczenia symultanicznego (zob. Ersozlu 2005). Z kolei Sylvie Lambert podkreślała dwustronny charakter tego procesu, bowiem przekład, który jest transformacją tekstu napisanego w jednym języku na ustną wypowiedź w innym języku, wymagającą zarówno wzrokowego, jak i słuchowego opracowania informacji, można potraktować jako szczególny rodzaj przekładu pisemnego, ale też przekładu ustnego (w początkowej fazie – podobieństwo do tłumaczenia pisemnego, w końcowej – do ustnego). Przekład *a vista* bywa także porównywany do przekładu konsekwtywnego (Dejean Le Féal) – z tą różnicą, że zamiast notatek tłumacz dysponuje całym tekstem komunikatu. W wielu pracach ten typ przekładu rozpatrywany jest z perspektywy dydaktyki i traktowany tylko jako ćwiczenie przygotowujące do tłumaczenia synchronicznego, konsekwtywnego lub pisemnego (zob.

³ O tej formie przekładu traktuje zamieszczony w niniejszym tomie artykuł Moniki Płużki *Okulograficzne spojrzenie na trudności translacyjne*.

Możdżonek 2006; Fraš, Maksútina 2010), jako ćwiczenie, dzięki któremu kształcący się tłumacze uczą się szybkiej reakcji oraz rozwijają swoje umiejętności wysławiania się (zob. Ersozlu 2005).

Jednak tłumaczenie *a vista* oraz tłumaczenie konsekwentne i symultaniczne wykonuje się w różnych warunkach. Nawet jeśli istnieją podobieństwa w procesie myślowym, ogólny przebieg jest inny. W tłumaczeniu *a vista* tłumacz czyta tekst pisany, podczas gdy zarówno w tłumaczeniu konsekwentnym, jak i symultanicznym słucha on mówcy. W związku z różnicami zachodzącymi w procesie, metody i strategie wykorzystywane w tłumaczeniu *a vista* przez kształcących się tłumaczy będą odmiennie (Ersozlu 2005).

Tłumacz otrzymuje tekst pisany, który tłumaczy ustnie – najczęściej bez wcześniejszego przygotowania. Sytuacja ta występuje np. w urzędach, u notariusza lub w sądzie⁴. Trudności związane z tłumaczeniem *a vista* to:

- odmienna specyfika tekstu pisanego i komunikatu mówionego,
- tłumaczenie bez odwołania się do szerszego kontekstu (w większości sytuacji brak możliwości wcześniejszego zapoznania się z całym tekstem),
- w celu osiągnięcia płynności – objęcie wzrokiem całego zdania i natychmiastowe przetworzenie go na język docelowy⁵.

Na podstawie powyższego można stwierdzić, że przekład *a vista* to odrębny typ przekładu. Tym samym należy podać w wątpliwość zasadność wykorzystywania go jako etapu przygotowującego do innych rodzajów tłumaczenia. A zatem specyfikę przekładu *a vista* oraz kierunek kształcenia powinno się wskazywać w ramach specjalnie w tym celu wyznaczonych zajęć. Należałoby również odrzucić tezę, że jest to najłatwiejsza forma przekładu ustnego. Okazuje się bowiem, że dysponowanie tekstem komunikatu może bardziej przeszkadzać, niż pomagać w procesie przekładu: Brady podkreśla, że wpływ interferencji jest znacznie większy w trakcie ustnego przekładu napisanego tekstu w porównaniu z tłumaczeniem symultanicznym. Natomiast zdaniem Gile przekład *a vista* nie przedstawia większych trudności, jeśli wchodzące w relacje dwa języki są podobne pod względem syntaktyki i dodatkowo tekst oryginału sformułowany jest w sposób jasny i przejrzysty. Badacz ten twierdzi ponadto, że w przypadku tłumaczenia *a vista* pamięć nie jest obciążona (w każdej chwili tłumacz ma dostęp do informacji źródłowej),

⁴ Dlatego też tłumaczenie *a vista* jest jedną z części egzaminu na tłumacza przysięgłego.

⁵ Zob. *Tłumaczenie ustne*, http://pl.wikipedia.org/wiki/T%C5%82umaczenie_ustne (dostęp: 31 lipca 2012 r.).

a tempo przekładu nie jest narzucone przez mówcę (tłumacz sam określa czas potrzebny na odbiór tekstu i stworzenie jego obcojęzycznego wariantu). Jednak z drugiej strony tłumacz pozbawiony dźwiękowego elementu nie ma możliwości sugerowania się zmianą tonu głosu, pauzami, akcentami, sam musi podzielić tekst na jednostki przekładu (zob. Fraš, Maksûtina).

Ćwiczenia zaproponowane przez wykładowcę powinny służyć rozwojowi/doskonaleniu takich nawyków jak szybkość rozumienia i umiejętność odnajdywania w kontekście wiodących znaczeń, zdolność do wizualizacji słów kluczowych (co jest niezbędne dla dokładnego przekazu sensu), wycucie interpunkcji i jej znaczenia oraz łatwość w tworzeniu spójnej, logicznej i poprawnej wypowiedzi.

Sam przekład jest ostatnim etapem, poprzedza go seria zadań wstępnych, mających na celu:

- trening szybkości czytania i jakości rozumienia (studenci po przeczytaniu tekstu odpowiadają na pytania);
- trening szybkiego odnajdywania potrzebnej informacji (studenci zapoznają się z pytaniami, a następnie, nie czytając całego tekstu, szukają na nie odpowiedzi);
- kształcenie umiejętności dostrzegania logicznych związków między słowami-kluczami oraz trening tworzenia płynnej i logicznej wypowiedzi (studenci po zapoznaniu się ze słowami kluczowymi budują na ich podstawie spójny monolog. Niezwykle interesujące – i zazwyczaj niepozbawione elementu humorystycznego – jest późniejsze porównanie studenckich propozycji z faktyczną treścią artykułu);
- doskonalenie skojarzeń – „burza mózgów” (na podstawie podanych tytułów studenci określają zakres tematyczny danego tekstu i tworzą wspólną listę słów kluczowych. Również i tym razem najciekawszym momentem ćwiczenia jest porównanie z autentycznymi tekstami i podkreślenie elementów wspólnych, o ile takie zaistnieją);
- rozwijanie sprawności parafrazowania (nie zmieniając sensu, studenci starają się przekazać treść każdego zdania na dwa, trzy sposoby. Porównanie kilku wersji tworzy bogatą bazę leksykalną, a częste powtarzanie tego typu ćwiczenia wpływa na rozszerzenie zasobu używanych słów, co pozwala zmniejszyć stres związany z budowaniem wypowiedzi na zadany temat)⁶.

Celem wyżej wymienionych ćwiczeń jest wypracowywanie umiejętności przygotowania poprawnego, spójnego i płynnego tłumaczenia. Jednym z ele-

⁶ Niektóre z przedstawionych ćwiczeń zainspirowane zostały artykułem Ersozlu 2005.

mentów, na który trzeba zwrócić uwagę, są warunki pracy, które rzadko będą przypominały sytuację szkoleniową. Dlatego istotne jest pokazanie studentom różnorodnych trudności, dotyczących np. formy komunikatu wyjściowego, który może mieć postać tekstu napisanego odręcznie, „wzbogaconego” dodatkowo o błędy gramatyczne, ortograficzne, interpunkcyjne. Dlatego też kolejne ćwiczenia polegają na:

- odczytaniu odręcznie pisanego tekstu (studenci otrzymują ponumerowane fragmenty artykułu, przepisują je, wymieniają się, a następnie czytają w odpowiedniej kolejności);
- odczytaniu niepoprawnie, chaotycznie napisanego tekstu (w tym celu wykorzystywane są oryginalne wpisy na forach internetowych, które bardzo często pisane są bez znaków diakrytycznych, z różnego typu błędami).

Dopiero po wyżej przedstawionej serii ćwiczeń (wykonywanych zarówno w języku polskim, jak i rosyjskim) następują zadania ściśle przekładowe:

- studenci zapoznają się z tekstami w języku wyjściowym, wybierają słowa kluczowe, tworzą glosariusz i wyposażeni w odpowiedni zasób słów przystępują do tłumaczenia, najpierw z języka rosyjskiego na polski, następnie z polskiego na rosyjski,
- ostatni typ ćwiczeń to przekład bez wcześniejszego przygotowania (obejmujący również teksty pisane odręcznie).

Drugi etap laboratorium poświęcony jest przekładowi konsekwentnemu (fr. *consécutif* ‘następujący po czymś’), zwanemu też następczym. Przekład ten rozpoczyna się bowiem dopiero, gdy prelegent skończy swoją wypowiedź (konsekwentny ciągły) lub jej część (konsekwentny nieciągły). Po skończeniu przemówienia lub jego części tłumacz odtwarza wypowiedź w języku docelowym w taki sposób, jakby to on ją wygłaszał, przejmuje więc rolę mówcy, znajduje się w centrum zainteresowania audytorium. W tłumaczeniu konsekwentnym mówca może mówić bez przerwy przez kilka minut⁷, a zatem przekład w tym wypadku sprowadza się do wyboru najważniejszych informacji i przekazania kwintesencji komunikatu (por. rozróżnienie w niektórych językach nazwy tłumaczenia pisemnego ang. *translation*, fr. *traduction* i ustnego ang. *interpretation*, fr. *interprétation*, ang. *interpreter*, fr. *interpréter* ‘interpretować’). Z tego powodu przekład konsekwentny jest krótszy od komunikatu w języku źródłowym.

⁷ W ramach ciekawostki warto wspomnieć o tłumaczu, który uchodzi za mistrza w swoim zawodzie – André Kaminker (ok. 1880-1960) podobno potrafił przetłumaczyć półtoragodzinnie przemówienie bez notatek (zob. Tryuk 2007: 206).

Omawiany rodzaj przekładu stawia przed tłumaczem wiele wyzwań – musi on umieć wyselekcjonować z usłyszonej partii tekstu najważniejsze informacje, zapamiętać je, przekazać w języku docelowym. Ale to nie wszystko – od tłumacza oczekuje się kultury słowa, umiejętności jasnego, logicznego i poprawnego wyrażania myśli, odnajdywania się w roli mówcy „na scenie”, bycia wiarygodnym dla prelegenta i odbiorców. Te wszystkie elementy powinny znaleźć odbicie w ćwiczeniach wstępnych. Należy do nich w pierwszej kolejności trening pamięci, m.in.:

- wizualizacja cyfr (np. *jeden – wędka, dwa – łabędź, trzy – wąsy, cztery – żagiel* itd.), a następnie odkodowywanie zaszyfrowanej liczby (np. *żagiel wędka wąsy łabędź – cztery tysiące sto trzydzieści dwa*),
- zapamiętywanie wysłuchanej informacji (można wykorzystać wierszyki zawierające dużą liczbę wyliczeń, które studenci po wysłuchaniu odtwarzają, np. „*Был день рождения у сыча*”, „*Spóźniony słowik*”),
- zapamiętywanie i powtarzanie rosnącej liczby elementów (np. *Dzisiaj, dzisiaj rano, dzisiaj rano obudził mnie...* itd.).

Świetnie sprawdzają się też zabawy polegające na:

- a) przedstawianiu się za pomocą doboru epitetu rozpoczynającego się na tę samą literę, co imię (*Wesoła Weronika – Wesoła Weronika, Miła Magda – Wesoła Weronika, Miła Magda, Łagodny Łukasz* itd.),
- b) tworzeniu spójnej historii (każdy student dodaje tylko jedno słowo do usłyszanych poprzednio, tak by powstała tematycznie zamknięta historia).

Tłumaczenie konsekwentnie wiąże się z dużym obciążeniem pamięci. Jeśli objętość wysłuchanego przemówienia przekracza kilka zdań, wówczas tłumacz notuje kluczowe treści wystąpienia, by następnie na ich podstawie odtworzyć tekst w języku docelowym. Dlatego też zakres zadań przygotowujących powinien obejmować wiedzę dotyczącą sporządzania notatek i możliwość wykorzystania jej w praktyce. Niezmiernie ciekawe jest porównanie różnych typów zapisu – od tych sugerowanych przez doświadczonych tłumaczy do tych wymyślonych przez studentów, od skrótego zapisu słów do zapisu w formie symboli, od notatek tworzonych w języku oryginału do notatek tworzonych w języku przekładu. Niezależnie od stosowanej formy celem tłumacza nie jest zapamiętanie wyrazów, lecz zapisanie informacji pozwalających później na odtworzenie ciągu myślowego mówcy. Na początkowym etapie nie wszyscy zdają sobie sprawę, że sporządzanie notatek nie jest zadaniem prostym, wiąże się bowiem z opanowaniem kilku czynności jednocześnie – słuchaniem, analizą, zapisem, przechodzeniem od postaci dźwiękowej do graficznej. Umiejętność robienia notatek wykorzystywana jest do kolejnego

ćwiczenia, którego celem jest zrekonstruowanie usłyszanego wystąpienia (na podstawie sporządzonych zapisków, zwracając uwagę na płynność, poprawność i klarowność wypowiedzi, studenci odtwarzają źródłowy komunikat w tym samym – źródłowym języku). Tę część treningu kończy przekład z języka rosyjskiego na polski i z polskiego na rosyjski, z przygotowanym wcześniej glosariuszem i bez niego.

Wykonywane przez studentów tłumaczenia stanowią też podstawę do zwrócenia uwagi na typowe błędy, a wśród nich na:

- użycie „wypełniaczy” (np. *powiedzmy, ogólnie rzecz biorąc*), dających czas na znalezienie odpowiedniego słowa. Jermolowicz twierdzi, że większość tłumaczy boi się ciszy, co może świadczyć o ich zdenerwowaniu lub niepewności (zob. Ermolovič 2005). Małgorzata Tryuk, obok wypełniaczy właściwych, wyodrębnia również wahania wokalizowane: *e, hm, a, i* (Tryuk 2007: 117);
- wprowadzanie różnych wariantów przekładu, czego rezultatem są nieczytelne, „zaśmieczone” synonimami zdania;
- komentowanie słów prelegenta. Komentowanie jest niedopuszczalne, odbiorca przyjmuje tekst przekładu jako odwzorowanie oryginału i może pomyśleć, że komentarz pochodzi od mówcy, nie jest w stanie stwierdzić, gdzie kończy się przekład, a gdzie zaczyna komentarz;
- używanie trzeciej osoby zamiast pierwszej, wtrącanie wyrażeń: *jak powiedział prelegent, z ust mówcy usłyszeliśmy, że...* itp. Tego typu wtrącenia czynią przekład mniej przejrzystym, czasem wykorzystywane są w celu przeniesienia odpowiedzialności za niefortunne sformułowania z tłumacza na prelegenta. W trakcie ćwiczeń należy podkreślać, że „ja” w wypowiedzi tłumacza jest równoważne z „ja” mówcy, a własnego „ja” w procesie przekazu być nie powinno (zob. Ermolovič 2005).

Ostatnia część semestru to skupienie się na przekładzie symultanicznym.

W praktyce można wyodrębnić trzy podstawowe typy owego przekładu:

- przekład symultaniczny „właściwy”. Za pomocą słuchawek tłumacz odbiera komunikat w języku źródłowym i jednocześnie, mówiąc do mikrofonu, tłumaczy usłyszany tekst na język docelowy;
- przekład symultaniczny z tekstem komunikatu. Tłumacz podczas przekładu dysponuje treścią przemówienia. Z jednej strony fakt utrwalonej na piśmie informacji może być pomocny (w przypadku cyfr, nazwisk, dat itp.), z drugiej – utrudniający proces tłumaczenia (przechodzenie od kodu mówionego do pisanego pod dużą presją czasu);
- przekład symultaniczny z przetłumaczonym tekstem wystąpienia.

W tym wypadku tłumacz czyta przygotowany wcześniej komunikat w języku docelowym, zwracając uwagę na ewentualne zmiany wprowadzane przez prelegenta podczas przemówienia.

Tak jak w przypadku tłumaczenia *a vista* i tłumaczenia konsekwentnego, również i tym razem ćwiczenia zostały podzielone na dwa etapy – wstępny i właściwy. W ramach pierwszego nacisk położony był na:

- trening pamięci (studenci wysłuchują, a następnie powtarzają grupę tematycznie powiązanych ze sobą słów, np. drzewo, ławka, park, wypoczynek...; rząd liczb, liczby wraz z wyrazami należącymi do jednej kategorii, np. *123 delfiny, 56 fok, 854 wieloryby, 47 rekinów, 19 morsów*);
- trening tempa (taki trening dobrze jest wprowadzać już od początku ćwiczeń, by w miarę możliwości zredukować stres związany z nadążaniem za mówcą w momencie przystąpienia do przekładu). Tłumacz symultaniczny powinien być elastyczny i umieć dostosować tempo tłumaczenia do tempa wypowiedzi prelegenta, dlatego też warto do wtórowania wybrać takie przemówienia, które charakteryzują się zmiennym tempem;
- trening antycypacji na poziomie formalnym i znaczeniowym. Antycypacja polega na prognozowaniu dalszego ciągu wypowiedzi, stawianiu diagnozy na podstawie zdobytych doświadczeń językowych i wiedzy z danej dziedziny oraz dokonywaniu optymalnych wyborów⁸. Ćwiczenia polegające na kończeniu zdań, uzupełnianiu brakujących fragmentów dają studentom możliwość sprawdzenia, w jakim stopniu opanowali oni umiejętność przewidywania i na ile pomocne jest to w procesie przekładu;
- trening przełączania się z jednego języka na drugi. Umiejętność szybkiego i poprawnego przechodzenia od struktury jednego języka do drugiego jest niezwykle ważna w procesie przekładu synchronicznego. W ramach zajęć studenci ćwiczą ten aspekt na podstawie grup wyrazów (np. po wysłuchaniu grupy nazw walut w języku rosyjskim należy przekazać je w języku polskim, po wysłuchaniu ciągu liczb w języku polskim należy je przekazać w języku rosyjskim itp.). Jak podkreśla Alekseeva (2008: 44), należy pamiętać o elemencie zaskoczenia (zamiast np. nazwy waluty w jednym z szeregów autorka proponuje wstawić jednostkę miary). W celu ćwiczenia szybkiej zmiany języków można ponadto zaproponować zadanie typu „Odd one out”

⁸ Więcej na ten temat m.in. w Dźwierzynska 2001.

(usuń niepasujący wyraz), które z jednej strony wprowadza element zabawy, z drugiej – wymaga dodatkowego wysiłku (np. *brzoskwinia, jabłko, mandarynka, banan, morela – персик, яблоко, мандарин, абрикос*).

Po serii wymienionych ćwiczeń, wśród których najtrudniejszym i najbardziej pożytecznym zdaniem studentów jest wtórowanie, czas na zadania przekładowe. Tradycyjnie już w pierwszej kolejności przekładane są teksty z przygotowanym wcześniej glosariuszem i opracowanym materiałem leksykalnym, następnie – bez przygotowania.

Niezmiernie ważne z dydaktycznego punktu widzenia jest podsumowanie, skomentowanie wysłuchanego przekładu. Jednakże nie należy łączyć ze sobą aspektu praktycznego i analitycznego, tj. nie należy przerywać studentowi i poprawiać go w trakcie tłumaczenia. Imitacja pracy tłumacza powinna być możliwie jak najwierniejsza, a student powinien mieć szansę na samodzielne opanowanie całego kompleksu zadań przekładowych. W przeciwnym wypadku nie zostanie wyćwiczony nawyk odpowiedzialności za podjętą pracę, za stworzenie tekstu przekładu w pełnym, poprawnym wymiarze. Jednak po wykonaniu zadania omówienie jego rezultatów (nie tylko przez wykładowcę, ale i pozostałych studentów) jest obowiązkowe (Aleksieva 2008: 34). To czas nie tylko na krytykę, wskazanie błędów, zasugerowanie innych rozwiązań, ale też na podkreślenie wartościowych elementów. Ów pozytywny aspekt wydaje się niedoceniany. Jak zauważa Zagot (2009: 10), w przypadku tłumaczenia ustnego nie można mówić o znajomości przedmiotu, jak w przypadku np. fizyki, gdzie ocenia się znajomość konkretnego materiału. W naszym przypadku istota zajęć nie jest ściśle określona, kryteria oceny są rozmyte, a podręczników niewiele. Do tego różna jest wrażliwość studentów. Dlatego też prowadzący powinien zwracać uwagę na wspomniane już dobre strony wysłuchanego przekładu – niekiedy będzie to odpowiednie tempo, niekiedy – właściwe fachowe słownictwo czy też płynność wypowiedzi (bez wypełniaczy, bez pauz, bez poprawiania się). Komentarze prowadzącego powinny być obiektywne, konkretne, dające motywację do dalszej pracy. Predyspozycje do tego rodzaju pracy lub ich brak studenci po kilku spotkaniach zazwyczaj potrafią ocenić sami. A pozytywna atmosfera w czasie zajęć pomaga ograniczyć stres związany z pracą w obliczu audytorium, wykorzystaniem specjalistycznego sprzętu (kabina)⁹ i narzuconych ograniczeń czasowych, wpływa ponadto na aktywizację studentów. Semestr poświęcony

⁹ Warto też byłoby wykorzystać na zajęciach kamerę w celu późniejszej analizy zarejestrowanych prób wykonanego tłumaczenia zarówno w warstwie słownej, jak i pozawerbalnej.

na nauczanie przekładu ustnego to dla niektórych pierwszy krok na drodze dalszej edukacji w tym zakresie, dla innych – interesująca przygoda, natomiast dla wszystkich – według słów samych studentów – jest świetną lekcją, pozwalającą spojrzeć na pracę tłumacza ustnego z innej perspektywy, ze zrozumieniem i szacunkiem.

Literatura

- Alekseeva, I.S., Алексеева, И.С., 2008, *Профессиональное обучение переводчика*, Санкт-Петербург.
- Dźwierżyńska, E., 2001, *Antycypacja w procesie rozumienia mówu obcojęzycznej ze słuchu*, Rzeszów.
- Ermolovič, D.I., Ермолович, Д.И., 2005, *Детская болезнь «размазни» в последовательном переводе*, <http://yermolovich.ru/index/0-64> (dostęp: 18 lipca 2012 r.).
- Ersozlu E., 2005, *Kształcenie tłumaczy – propozycje dotyczące nauczania tłumaczenia a vista*, O. Basiak (tłum.), <http://mlingua.pl/articles,show,pol,72,1> (dostęp: 18 lipca 2012 r.).
- Fraš, S.S., Максътина, О.В., Фраш, С.С., Максютина, О.В., 2010, *Перевод с листа как самостоятельный вид перевода*, http://vestnik.tspu.ru/files/PDF/articles/frash_s_s_76_81_4_94_2010.pdf (dostęp: 11 lipca 2012 r.).
- Krajewska, M., 2011, „Дидактика устного перевода. Сценарий занятий”, [w:] *Русский язык в иностранной аудитории – теория, практика, цели и результаты преподавания*, U. Siemianowska (red.), Łódź, s. 123–132.
- Możdzonek, A., 2006, „Тлумачение симуланічне, тлумаченіа а vista і тлумаченіе симуланічне з текстом: przegląd стратегіі”, [w:] *Teoria i dydaktyka przekładu konferencyjnego*, M. Tryuk (red.), Warszawa, s. 49–63.
- Tryuk, M., 2007, *Przekład ustny konferencyjny*, Warszawa.
- Zagot, M.A.: Загот М.А., 2009, „Психологические аспекты подготовки переводчиков-синхронистов”, [w:] *Тезисы Шестой международной научно-практической конференции*, Z.K. Buranceva i in. (red.), Москва, s. 9–10.

Interpreting class in a (semester) nutshell (teaching proposals)

Summary

The article focuses on teaching interpreting. It presents exercise proposals to be implemented on interpreting classes; the subject *per se* closes the translation and interpreting module at Russian Studies at the Nicolaus Copernicus University. Classes are divided into three parts, focusing on a vista, consecutive and simultaneous interpreting, respectively. As far as each of those categories is concerned, a short theoretical introduction is followed by carefully selected exercises comprising both the preparation stage and interpreting proper. Interpreting proper consists in interpreting tasks performed after preparing a glossary and familiarizing with a field-related vocabulary; later on these exercises are performed without the aforementioned preparation. The preparation stage is focused on training speed, memory as well as on producing coherent, logical and appropriate utterances. The exercises suggested and implemented are the starting point for subsequent self-training. The class syllabus includes materials of varying degrees of difficulty, e.g. legal, commercial, scientific, technical, business, environment, or current issues. The article also addresses types of errors, the role of correction and evaluative commentary as well as psychological aspects in teaching interpreting.

